

Boshlang'ich Sinf Darslarida Innovatsion Pedagogik Texnologiyalardan Foydalanish Metodikasi

Abdullayeva Diloram Numonovna

*Qo`qon davlat pedagogika instituti Fakultetlararo pedagogika va psihologiya
kafedrası o`qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish metodikasi. O`qituvchilarni ta'lim tizimidagi innovatsion jarayonlarga va innovatsion faoliyatga tayyorlash haqida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: kompyuter, axborot-kommunikatsiya, innovatsiya, interaktiv metod, axborot texnologiyalar, mustaqil izlanish.

Hozirda ta'lim muassasalari zamonaviy kompyuter, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida jihozlanishi pedagoglarning o'z mehnat faoliyatlariga yangicha yondashuvlarni talab etadi. Ularning joriy etilishi pedagogni o'quv jarayonida ta'lim vositalari asosida faoliyat doirasining cheklanishiga emas, balki uning vazifalari va rolining o'zgarishi, pedagogik faoliyat mukammallashuviga olib keladi. Innovatsiya (inglizcha **innovatio** so'zidan olingan) – yangilik yaratish, yangilik demakdir. Demak, an'anaviy ta'limdagi kabi bir xil andazalar asosida emas, balki yangiliklar asosida ta'lim jarayonining ta'sirchanligini oshirishga qaratilgan ish shaklidan foydalanish innovatsiya demakdir. Ta'limda pedagogik texnologiyalarga asoslanish va innovatsiyaga intilish, o'quvchilarni faollashtirishga qaratilgan turli interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim maqsadini samarali amalga oshirishga yordam beradi.

Darhaqiqat, ta'lim muassasasida innovatsiya jarayonlarini tashkil etishning pedagogik shartlari sifatida quyidagilar sanab o'tiladi:

1. Innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi nazariy-pedagogik qoidalar majmuini ishlab chiqish.
2. Ta'lim muassasasining ilmiy tadqiqot salohiyatini shakllantirish.
3. Innovatsion faoliyatni tashkil etishni ta'minlashning asosiy shartlari, alohida boshqaruv jihatlari, ya'ni mazkur faoliyatni tashkil etishga yo'naltirilgan, yangilangan boshqaruv tizimini shakllantirish.

O'qituvchilarni ta'lim tizimidagi innovatsion jarayonlarga va innovatsion faoliyatga tayyorlash o'ziga xos pedagogik muammo bo'lib, uning asosida o'qituvchining o'z-o'zini kasbiy rivojlantirishga intilishi, innovatsion jarayonlarning ahamiyatini anglashi, o'zgarishlar va yangiliklarning mazmun-mohiyatini tushu nishi va mantiqan zarurligini qabul qilishi kabi omillar yotadi. Rivojlangan pedagogik texnologiya o'qituvchiga o'zini pedagogik faoliyatda chuqurroq va yaqqolroq ko'rsatish, bolalar bilan muomala qilganda o'z shaxsiyatidagi kasbiy jihatdan barcha yaxshi ahamiyatli narsalarni ochib berishga yordamlashadi. Mukammal pedagogik texnologiya pedagogning vaqti va kuchini ijodiy ish uchun bo'shatib beradi. Pedagogik o'zaro ta'sir ko'rsatish jarayonida bolalar bilan muomala qilishda zarur so'zni topish yoki muvaffaqiyatli chiqmagan gap ohangini tushuntirishga o'z fikrini chalg'itmaslik imkonini yaratadi

Zamonaviy ta'limni amalga oshirishning yana bir zaruriy sharti o'quv fanlari bo'yicha axborot manbalari, shu jumladan, yangi axborot texnologiyalarining tez va qulay foydalanish imkonini beruvchi turlaridan har bir o'quvchi va o'qituvchi erkin foydalana oladigan sharoit yaratishdan iborat. Ya'ni hozirda sifatli ta'lim berish uchun an'anaviy ikki tomon – o'qituvchi o'quvchiga zarur axborotlarni yetkazib turuvchi xizmatdan iborat faoliyatni tashkil qilish zarur. Bu yo'nalish axborot texnologiyalarini ta'lim-tarbiya jarayoniga joriy qilish yo'nalishi deb nomlanadi. SHu axborotlarni o'quvchilar tushuna oladigan mantiqiy shakllarda ifodalash o'quvchi bilan o'qituvchining verbal muloqotini tashkil qiladi. Shuningdek, innovatsion jarayonlarning muhim xususiyati shundaki, ular ta'lim tizimidagi dolzarb vazifalarni samarali hal qilishga ko'maklashishi kerak. Aksariyat hollarda bunga yetarli e'tibor berilmaydi, natijada yangiliklarning o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishi rasmiyatchilikka aylanadi.

Innovatsion ta'lim va innovatsion jarayonlar quyidagi ikkita vazifani hal etishga qaratilgan:

1. Voqealarni oldindan ko'ra bilish, shaxsning o'zini real voqealikdagi va keyingi ijtimoiy kasbiy faoliyatidagi rolini anglab yetish qobiliyatini tarkib toptirish; shaxsning ongli, oldindan anglab yetilgan muqobillari, umumiy xulq-atvori, ishonch-e'tiqodi, axloqiy qadriyatlari, umuman dunyoqarashini shakllantirishga yo'naltirish.
2. Mahalliy tashkiliy-boshqaruv darajasidan tortib, global darajagacha, shaxsga ijtimoiy ahamiyatga hamda kasbiy qimmatga ega bo'lgan muhim qarorlarni qabul qilish jarayonida faol ishtirok etish imkonini beruvchi «qatnashish» tamoyilini ro'yobga chiqarish.

Ta'limni tashkil etish va yo'lga qo'yish borasidagi o'zgarishlar innovatsion pedagogik texnologiyalarga asoslangan interfaol usullarni yuzaga keltirdi. Interaktiv metod – o'zaro harakat, ya'ni hamkorlik asosida o'qitish demakdir. Interfaol usullar erkin fikrlaydigan, mustaqil izlanadigan o'quvchilarning ilmiy salohiyatini shakllantirishga yo'naltirilganligi bilan e'tiborga loyiqdır. Ta'lim berishning bu usulida o'qitish jarayonidagi asosiy ish o'quvchilar tomonidan amalga oshirilishi, ular ta'limning ob'ekti emas, balki sub'ekti, ya'ni xuddi o'qituvchi kabi ijrochisi bo'lishi ko'zda tutiladi. Interfaol usullar asosida o'qituvchi bilan o'quvchilarning birgalikdagi ishlashigina emas, balki ta'lim olayotgan o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda didaktik faoliyat ko'rsatishi turadi. Demak, interfaol usullar ta'lim mazmunining to'liq o'zlashtirilishida o'quvchilarning o'zaro bir-birlari va o'qituvchilar bilan birgalikda faoliyat ko'rsatishlari ko'zda tutiladi.

Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir o'quvchining faolligiga asoslanadi. Bu usullardan foydalanilganda bilim olish o'quvchi uchun qiziqarli hayotiy faoliyatga aylanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda o'quvchilar o'qitilmaydi, balki ularning o'zlari o'qituvchi bilan birgalikda muayyan yo'nalish va miqdordagi bilimlarni mustaqil o'zlashtirishadi. Bu hol ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilarida erkin fikrlash, mustaqil izlanishga rag'bat paydo qiladi. Bu shaklda uyushtirilgan ta'lim jarayoni qatnashchilari o'zaro bimalol tortishadilar, o'quv materialini buyurilganiday emas, balki o'zlari xohlaganday yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtiradilar. Ta'lim jarayoni qatnashchilari kichik guruhlariga bo'lingan holda ishlaydilar. O'quv topshiriqlari alohida bir o'quvchiga emas, balki kichik guruhning barcha a'zolariga beriladi. O'quvchilarda jamoa tuyg'usini shakllantiradi va ularning tashabbuskorligini orttiradi. Interfaol usullar o'z-o'zidan tasodifan paydo bo'lib qolgan emas. U XX asrning so'nggi choragida yuzaga keldi. Ta'limni interfaol usulda tashkil etish uchun insoniyat tafakkuri muayyan yuksaklikka ko'tarilishi, ilmu fanning taraqqiyoti o'zining avj nuqtasiga yuksalishi lozim edi. Eng muhimi, insonning tafakkur tarzida interfaol ta'limga ehtiyoji paydo bo'lishi lozim edi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Norbo'taev X., Eshquvvatov SH. Boshlang'ich sinflarda didaktik o'yinli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi. // «Zamonaviy ta'lim», 2015, 6-son. -67-68-b.
2. Norbo'taev X., Rahmatullaev B.A. Fanlararo o'qitishda sinxron (vertikal) bog'lanish. // «Zamonaviy ta'lim», 2015, 11-son. -31-36-b.
3. Turakulova Feruza Aminovna. Qualified practice and media education. Galaxy international interdisciplinary research journal (GIIRJ) Vol. 10, Issue 12, Dec. (2022), 1693 -1698